

Tisková zpráva Národní referenční laboratoře pro AIDS

Trendy vývoje a výskyt HIV/AIDS v ČR v roce 2011

Výskyt infekce HIV u občanů ČR a cizinců s dlouhodobým pobytem v ČR (rezidentů) v posledním desetiletí každoročně výrazně narůstal z počtu 50 případů v roce 2002 až na 180 případů v roce 2010. V roce 2011 bylo u občanů ČR a residentů zachyceno 153 případů HIV infekce, což zhruba odpovídá úrovni roku 2009 (156 případů). Tento počet představuje třetí nejvyšší roční záchyt ve sledování infekce HIV v ČR od roku 1985. I v některých dalších evropských zemích se podle dat Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí ukazuje meziroční kolísání počtů případů, nicméně celkově nejsou doklady o poklesu přenosu HIV v Evropě.

K nižšímu počtu nově zjištěných případů HIV infekce v České republice v roce 2011 ve srovnání s rokem 2010 zejména přispěl nižší výskyt u žen, ale i u heterosexuálních mužů. Nižší počet případů byl zachycen i ve skupině s homo/bisexuálním přenosem, přesto se podíl homo/bisexuálního přenosu oproti roku 2010 zvýšil ze 72,2 % na 73,9 %. Pokles je možné dávat i do souvislosti se snižováním počtu provedených vyšetření na vlastní žádost či na doporučení lékaře (tj. nescreeningových vyšetření, jež nezahrnují vyšetření dárců krve nebo plazmy a vyšetření těhotných). Dlouhodobě klesá počet vyšetření na vlastní žádost, ale k snížení došlo i v počtech vyšetření s klinickou indikací. Zda je určitý pokles v roce 2011 jen krátkodobým výkyvem v trendu výrazného nárůstu zaznamenaného v posledním desetiletí, ukáže až další vývoj dat.

Ze 153 nových případů HIV infekce v roce 2011 bylo 42 **rezidentů** (27,5 %) zejména z Ukrajiny (12) a Slovenska (9), dále ze Spojeného království (4), Běloruska (3), Bulharska (2), Polska (2) a jednotlivě z některých dalších zemí různých kontinentů. Kromě výše uvedených počtů bylo 14 nových případů HIV zjištěno u cizinců s krátkodobým pobytem (z toho Ukrajina 3, Rusko 3 aj.). Téměř polovina z celkového počtu 153 nových případů uvádí obvyklé **bydliště** v Praze (49,7 %); více je zastoupen ještě Středočeský (11,1 %), Plzeňský (7,8 %), Moravskoslezský (5,9 %), Jihomoravský (5,9 %) a Ústecký (5,2 %) kraj.

Mezi nově infikovanými občany ČR a residenty je **139 mužů (90,8 %) a 14 žen (9,2 %)**. Pokračuje trend z posledních let, kdy se mezi nově zjištěnými případy snižuje podíl infikovaných žen. Průměrný věk nakažených mužů je 33,9 let s věkovým rozpětím od 17 do 63 let, průměrný věk žen 34,6 let s věkovým rozpětím 20 až 60 let.

Přenos sexuální cestou je stále hlavní cestou infekce v ČR (86,9 % případů v roce 2011), přitom 113, tj. téměř tři čtvrtiny (73,9%) všech nových případů bylo zjištěno u mužů majících sex s muži (z nich 5 byli rovněž injekční uživatelé drog). K heterosexuálnímu přenosu infekce

došlo u 10 mužů a 10 žen, z toho u 1 ženy a 6 mužů byla doložena vysoká promiskuita. Prostřednictvím injekčního užívání drog bylo nakaženo 7 nemocných mužů. U 12 infikovaných zůstal způsob přenosu zatím neobjasněn, hlavně proto, že se nedostavili do AIDS centra, šetření pokračuje. HIV pozitivním matkám se narodily 3 děti, z toho 1 matka při otěhotnění věděla o své HIV pozitivitě a 2 byly zachyceny při screeningu gravidních. Všechny tři matky jsou Ukrajinky.

U HIV pozitivních se často vyskytují i další sexuálně přenosné nemoci, jsou diagnostikovány souběžně s HIV, ale často jsou zjištěny i u nemocných, kteří svůj HIV pozitivní status již znali. V roce 2011 byla podle předběžných údajů nově zjištěna syfilis u 54 HIV pozitivních mužů a 2 žen, kapavka u 22 mužů a 1 ženy a lymfogranuloma venereum u 5 mužů.

Z klinického pohledu bylo 20 (13,1 %) nových případů při zjištění HIV ve stadiu akutní infekce, nejčetnější bylo asymptomatické stadium - 111 (72,5 %) případů a závažné pozdní záchyty představují stadia symptomatické non-AIDS - 8 (5,2 %) a AIDS - 14 (9,2 %).

Bylo zjištěno 20 nových případů **onemocnění AIDS**, z toho 16 u občanů ČR a rezidentů s HIV pozitivitou prokázanou v letech 2009-2011. Bylo zaznamenáno 9 úmrtí ve stadiu AIDS a 4 úmrtí nemocných s HIV z jiných příčin. Výrazně roste počet osob žijících s HIV/AIDS, a proto rostou i počty těch, kteří potřebují antiretrovirovou léčbu, což značně zvyšuje celkové náklady na léčbu i pracovníky klinických pracovišť – AIDS center. V současné době antiretrovirovou terapii dostává asi 930 HIV pozitivních osob a nemocných AIDS.

Kumulativní data od roku 1985

V průběhu sledování infekcí HIV, tj. od 1.10.1985 do 31.12.2011, bylo v ČR celkově zjištěno 1675 případů HIV positivity u občanů ČR a rezidentů, z toho bylo 1368 (81,7 %) mužů a 307 (18,3 %) žen. U 341 z nich (279 mužů, 62 žen) došlo k rozvinutí onemocnění AIDS. Z 1675 pacientů 253 (15,1 %) již zemřelo, přičemž 178 úmrtí bylo ve stadiu AIDS (52,2 % ze všech nemocných s AIDS) a 75 z jiné příčiny.

Data ze světa a z Evropy

Podle odhadů UNAIDS (jež jsou k dispozici za rok 2010) ve světě nyní žije asi 34 milionů osob s HIV, z nichž se 2,7 milionů nakazilo v roce 2010, a 1,8 milionů v tom roce na AIDS zemřelo. V mnoha regionech světa došlo ke zpomalení a stabilizaci epidemie HIV, nicméně od roku 2001 vzrostl počet osob žijících s HIV o 17%. Ke zřetelnému nárůstu počtu nově infikovaných dochází ve východní Evropě a centrální Asii, Oceánii, na Blízkém východě a v severní Africe.

Údaje svědčí o pokračujícím nárůstu nových případů HIV rovněž v zemích Evropské unie a evropské ekonomické oblasti (EU/EEA). V tomto regionu bylo v roce 2010 zjištěno 27 587 nových případů HIV, což je o 4 % více než v roce 2009. Naopak, počet nových případů AIDS v Evropě stále klesá – v roce 2010 bylo zaregistrováno 4 626 případů a od roku 2004 došlo k snížení počtu nových případů na polovinu, zřejmě hlavně díky účinné léčbě. V zemích EU/EEA se HIV přenáší především mezi muži majícími sex s muži, následují heterosexuální přenosy. V evropských zemích stojících mimo EU/EEA (včetně všech zemí bývalého Sovětského svazu) bylo v roce 2010 zjištěno 91 219 nových případů HIV. V těchto oblastech, zejména v zemích s generalizovanou epidemií HIV/AIDS jako Ukrajina či Rusko, dominuje přenos prostřednictvím injekčního užívání drog a prostřednictvím heterosexuálního styku.

Jelikož infekce HIV může po dlouhou dobu zůstat asymptomatická, mnoho infikovaných osob o svém zdravotním postižení neví. Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí odhaduje v Evropě jejich podíl na 30% všech infikovaných. Testování HIV je proto zásadní pro prevenci i pro péči o nemocné a jejich léčbu.

Příloha: Powerpointová prezentace (19 snímků)

Kontakty:

RNDr. Vratislav Němeček, CSc., vedoucí Národní referenční laboratoře pro AIDS, Státní zdravotní ústav

Kontakt: nemecek@szu.cz